

DEO OPTIMO MAX.

UNI ET TRINO,

VIRGINI DEIPARÆ, ET S. LUCÆ
Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICA.

QUODLIBETARIIS DISPUTATIONIBUS, manè discutienda in Scholis Medicorum die Veneris vigesimâ-nonâ Decembris M. DCC. XLI.

M. TUSSANO-GILBERTO BOULLAND,
Doctore Medico, Præside.

An morbi chronici *à vitiis digestionum.*

I.

ORPUS humanum automatibus præstat, & innumeris inter se diversis constat organis, quæ adunata, eodem spectant, nec otiosa nunquam non moventur. Quemadmodum omnia sunt cava, omnia replentur fluidis; jactatur, percutitur, protruditurque fluidum. Quo fluat, unum eundem alveum, quâ teratur, subigatur, prematur, eandem vim ubique nanciscitur eundo. A carceribus, ad calcem constans est illa sors! Homo à pulsu vitam auspicatur, punctum saliens, cor scilicet, salit, ut mittat sanguinem in aortam, instituaturque circulatio; indesinenter adstringitur, propellit sanguinem, & ampliatur, reducem ex ommi corpore, per omne corpus mox reversurum cruorem admittit. Sanguinis ille circuitus vitam statuit, sustentat, æquabilis moderatusque sanitatem efficit, inæqualis & perturbatus morbos creat; læduntur enim functiones; eo motu assiduo subsistit machina nostra, conservatur agilis; sed multiplici circuitu, continuato tritu, è suâ conditione destrueretur, succorum exhalantium dispendio brevi corrueret, nisi destructa reficerentur, consumpta resarcirentur; his damnis succurunt, optimè confecta digestaque

alimenta crassa, cruda aliud exitium inferunt; hi hospites, quasi cives incautè admissi, nullo delectu, & acervatim congesti, ipsorum genio, potentiâ viribusque ignotis, in ventriculo nimioplus coacervati, à primo limine illius vim demunt, fibras percellunt, digestioni turbam inducunt; tandem quidquid valent, in nostram perniciem vertunt, ac œconomiam animalem perturbant.

I I.

VENTRICULUS in speciem utriculi à naturâ contextus, esculenta poculenta que ex ore accipit digerenda, coquenda, necnon in fistulam, seu tubum intestinalem diffundenda; liquidus illorum cremor, vulgo chylus, dum intestinorum spiris detinentur, rursus elaboranda, à multiplicibus lactearum ramulis exsugitur, in sanguinem nutritium mox convertendus; excrementa verò, feces in ampliora delabuntur intestina; at verò cibis amplexu suo coercendis, iisque suo ordine, loco disponendis inhabilis ventriculus, ac tandem vincendis impar, illorum copiâ, mole extenditur, comprimuntur vasa, pondere obruitur fibrarum tonus, hinc attritus, separatio, expulsio coctioque retardantur, debilitantur, vel prohibentur. Hæc ciborum exuperantia, quia supra vires ventriculi, neque integrè coqui, neque in purum sanguinem verti potest, cruditates accumulat, quæ cùm à debili, inferiore naturâ nequeant domari, omnis generis humores congerunt, vires premunt, jam onustum & turgidum corpus magis ac magis aggravant. Sic obstructiones suâ multitudine accersunt, quibus vasorum elater opprimitur, & quasi strangulatur, varios sic generant morbos. (a) Unde hippocrates inquit, *ubi cibus præter naturam copiosior injectus est, hic morbum facit.* Neque verò una cibi, potusve, etiam optimi quantitas, seu exuperantia naturæ gravis infensaque est, verum etiam prava illorum qualitas, viscositas scilicet, tenuitas, oleositas, acrimonia, ventriculum in quo hærent & detinentur, exercent, nec ventriculi robore domita, aut evicta illorum vitia, in omne corpus permanabunt pulmones, cor, cerebrum & universum corpus concutient; illorum igitur chylus, dum è ventriculo in sanguinem illabitur, suis pravis qualitatibus quidquid attigerit, imbuit, maximam sanè in gignendis morbis vim obtinet! Non minora affert mala tenuior parciorque victus, (b) *assentiente hippocrate*, fibras ventriculi repetito attritu deterit, succos tenues exhaurit, halitu dissipat & consumit, crassos humores inspissat & putrefacit. Undè à longiori inediâ crassiores, tenaciores partibus magis inhærentes proritant humores, undè ingens & atrox morborum cohors.

(a) Ad vires 3. aph. 17. ad vasa.

(b) Aph. 4-5.

I I I.

QUÆ necessariò nobis ferenda sunt, & sine quibus vivere non licet, ut aer, cibus, potus, motus, quies, somnus, vigilia, quæ excernuntur, subsistunt & animi perturbationes suâ moderatione appetentiam & concoctionem juvant, fovent, perficiunt & sanitatem tuentur, suâ immoderatione ac inconstantiâ corpus jactant, concutiunt, sanguinem & humores fædant, & corpus labefactant; sic suis procellis, turbulentis fluctibus, quæ nec prævideri, nec declinari possunt, etiamsi moderatrix adsit temperantia, ventriculum convellunt, debilem ac coctioni imbellem efficiunt, sic concoctiones pervertunt. Chylus ex alimentis crudis, semitritis, malè coctis elicitus, sanguini adjungitur, immiscetur, coagmentatur subsidiarius & confunditur mox ipsi substituendus. At verò exardescit cor, acrius micat, ictus, vires intendunt arteriæ, motus & concussus densant, duplicant fibræ, eo quod chyli duri, crassi, spissi superficies ipsarum obtritui obstent. Obstantia perrumpere chylum tardum & concretum contundere, densum discerpere, atque comminuere omni ope atque opera nituntur. Invictus ille, solidorum vim & potentiam eludit. Hinc sanguis, qui ni moveatur, vitium capit, omni mutationi & corruptelæ proclivis, hac miscelâ cogitur, crassescit, spissatur, arteriarum contractionibus obnititur, vasculorum fibras pondere, mole compellit, perrumpit, ipsarum diametrum explicat, lentius fluit iners, partium nutritionem subripit, nec non secretiones fallit. His impeditis, vel imminutis supervacanei in sanguine exaggerantur succi; duabus agitur potentiis aggestus sanguis, à corde confestim promovetur, necnon vi arteriarum saliente quoquò versus urgetur, percutitur, stringitur, & repetitis, congeminatis ictibus junguntur, nectuntur, agglutinantur partes ramosæ, fibrosæ, glutinosæ & tenaces, quibus scatet illud fluidum; tametsi enixè adigatur, impetu trudatur sanguis, haud multum procedit; vasorum pulsus & percussus suspenduntur, depravantur, vel prohibentur; hinc illorum pressio remittitur retineturque tritus, ingravescit, lentescit, torpescitque lympha; quia viscosa hæret, stagnat, nec non obstructiones solutu perdifficiles invehit. Etsi illarum rudimenta crebro sensum fugiant, & qui his appetuntur, firmâ ac prosperâ uti valetudine putent, aliquantò post palam proferuntur morbi. Variis simptomatibus distinguntur, pro diversis partibus afflictis; his quædam mendosæ, ac vitiatæ chylosis adjunguntur signa, *ut cardialgia*, ingens & atrox appetitus, bilis cumulus, nausea,

vomitus, appetitûs prostratio, pervigilium, tormina, *borborygmi*, ructuum explosio, anxietas, singultus, gravitas, tensio, tumor, dolor in regione *epigastricâ*, frigoris sensus, colicus dolor, æstûs in præcordiis, horror, febris. & alia impeditæ coctionis signa.

IV.

IN communem omnium partium corporis humani utilitatem ventriculi functio; quo nutriantur, reparentur & sua obeant munera à sanguine hauriunt; mutuum enim est stomachum inter & sanguinem commercium; sanguis quò tot, ac tantos sustineat sumptus, à ventriculo colligit; ventriculus omne subsidium, quo indiget ad suum opus, à sanguine depromit; hinc sua in omne corpus jura ventriculum exercere, eorumque notitiam in contemplatione Medicâ, seu in (*a*) *theoretice* necessariam, sed longè majoris esse momenti in legitimâ praxi, antiqui & recentiores Medici profitentur omnes; morbos (*b*) *chronicos*, seu longos varietate & effectu admodum dissimiles, (quibusdam exceptis, quos trahunt morbi acuti malè curati,) à læsâ ventricli actione procedere Medicis præstantissimis visum est; haud fictè, si quidem affecto ventriculo, læsâ concoctione, de suo statu decidit sanguis, & vitium contrahit; læsa concoctio est morbus, qui licet nostros ac laborantium sensus sæpe fugiat, aliorum morborum fit opifex & illos fovet, & ab illis fovetur; *herbis, plantisve vescitur omne animantium genus, plantas edit tellus, fulcit & sustinet, quæ salinis, sulphureis & metallicis particulis exuberant, inquit Hippocrates, & alimenta quibus alimur, iisdem principiis terrestribus non omnimò esse expedita ac vacua, eaque in chylum ac sanguinem non ita immutari, quin fiant morborum causæ, suadet idem senex;* concoctionem perturbari indè inferunt Medici non pauci; morbos diuturnos, pertinaces, vulgò *chronicos*, ex digestionum omnium labefactatione oriri monet Sydenhamus, alter Hippocrates, ac rerum observantissimus; in hoc morbo inquit, de (*c*) *Podagrâ* loquitur, & in aliis morbis diutinis præsentissima sunt illa medicamenta, præter vinosa, quæ ad ventriculum refovendum, erigendum, nec non elanguentem digestionem redintegrandam præstant; cùm illorum morborum causa precipua, meo judicio, sit vitiata concoctio; hinc crudus, insincerus sanguis, hinc densa, gravis, tardaque lympha, torpere, quiescere apta, in glandulis impeditur, ipsis devincitur, implicatur, supra modum extenduntur fibræ, enixè expanduntur & explicantur vasa, liquorem præ meatus angustiis hærentem refundere nequeunt; arteriæ validiùs pulsant, acriùs feriunt & vehementiùs torquent tenacem, ac glutinosam lympham, arctiùs constringuntur nervi; viæ præfocantur, liquor angustioribus canaliculis conclusus, liberè meare nescit, æstuat redundatque, in totius machinæ perniciem fibris obnititur & obstat ne distribuantur humores, quibus recreantur, reficiuntur viscera, quibus sua perficiunt munia, quibus sustentatur propagaturque vita, nec non secunda obtinetur valetudo; sed morbos longos, qui difficilè coercentur, gignit crudus ille succus; iique affectus sunt varii pro diversis partibus, in quibus subsidet, commoratur, ut genus omne febrium, *chlorosis*, insultus *hysterici*, *melancholia*, *scorbutus*, *Podagra*, & alii *chronici* affectus.

(*a*) Hippocrat lib. 6. epidem sect. 3.

(*b*) Hippoc. tract. defin. Medic. pag. 25.

(*c*) Sydenham tract. de Podagrâ pag. 573.

V.

UT laudabilis obtineatur chylus, justum tenere vescendi modum, ac cibos simplices, faciles, paucos, utiles & pro corporis habitu, temperamento ac ventriculi viribus selectos, carpere non sat esse; sed insuper ut organa quæ concoquunt, vel coctioni operam exhibent, optimè sint affecta & expedita necessariò requiri, nemo Medicorum est nescius! Labentem restituere digestionem, magnum opus summaque defficultas; morborum quibus vitiata ansam præbet, diuturnitas, contumacia, recidivi accessus, seu *paroxismorum* reditus, atque àdeo medicamina, quæ semper fuerunt ex usu, nostram firmant sententiam; si dubites adhuc, audias Sydenhamum de Podagrâ, edit & commonet; cui Ars, & Natura tam efficax, tam præsens tamque (*a*) *alexipharmacum* medicamen tribuerent, quod ventriculo succutere, coctionem reparare & in integrum revocare polleat, plures solum ægritudines persanaturum, quam mens posset excogitare. Quoniam quæ ut plurimum solvuntur obstructiones, mox redintegrantur, aut recentes proferuntur; qui igitur cujusvis morbi *chronici* curationem molitur, id negotii sibi dari sciat, ut læsæ concoctioni communi morborum parenti medeatur, & digestionum organa ad pristinam perfectionem restituat, & totius corporis habitum immutet; secus allucinari & suam perdere operam putet; maximus certè, & præcipuus curandi scopus est, ut coctioni, cruditatibus sublatis consulatur; quæcunque igitur naturæ opem ferunt in muneribus suis ritè adimplendis, sive ventriculum corroborando, ut alimenta rectè coquat, sive sanguinem ad debitam chyli, in illum juncti assimilationem comparando, sive partes solidas firmando, quo meliùs succos earumdem nutritioni, reparationi, augmento destinatos, in propriam convertant substantiam! Quæcunque deniquè varia excretionum organa seu emunctoria corporis in eo statu conservant, ut singu-

(*a*) Sydenham de Podagrâ pag. 575.

larum partium recrementa, debito tempore atque ordine valeant amandare; hæc hujusmodi omnia, huic adimplendo scopo conferunt & propriè digestiva possunt appellari; sive venæ sectio, sive catharticum, sive pharmaca ea fuerint, sive victûs ratio, exercitatio, sive alia quæ sex res non-naturales vocantur! Ne mireris, venæ sectione, catharsique minuitur sanguinis & humorum copia, fibris tonus, musculis exercitium restituuntur, secretiones & excretiones promoventur. Remedia digestiva leviter amaricant, moderatè calefaciunt, ventriculo pergrata, digestionibus succurrunt, qualia radices angelicæ, enulæ campanæ, folia absinthii, centaurii minoris, cortex peruvianus, alia bene multa; aperientia vero, ut crocus Martis aperiens, sanguinem & lympham fluidiores reddunt, ac mutationes miras proferunt, moderata præcipuè exercitatio, continuatâ corporis succussione & contractionibus organa secretionibus dicata, ad munus depurandi sanguinis rite implendum compelluntur, unde sequitur digestionum deperditarum quasi renovario, & totius corporis crasis optima; at verò animadvertendum aperientia, corroborantia ac digestiva remedia in *paroxysmorum* intervallis, vel sub illorum finem in usum esse revocanda! Sed quid memorem morbus *chronicus* sæpè non fideliter intermittit, eò quod per brevissima intervalla soleat recurrere; quænam tunc medicamina sint eligenda, ac conferenda. Ex morbi diligenti examine, accuratâve simptomatum pensitatione colligitur; sed de his suo loco, tempore & ordine exhibendis ac variandis, judicet judicio pollens Medicus, & in arte excellenter professus, & æger momento Medici pareat, nec spem abjiciat, neque enim sine magnâ temporis morâ & pertinaci remediorum usu, concoctionum corroboratio restauratioque possunt acquiri; at solertis Medici subsidio, vel ad sanitatem restituitur æger, aut saltem relaxantur dolores, mitigantur simptomata molliturque morbus, qui mitior, faciliùs fertur.

Ergo morbi chronici *à vitio digestionum*

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

M. Carolus Payen, Chirurgiæ Gallico Idiomate Professor.
M. Tussanus - Gilbertus Boulland, Actûs Præses.
M. Gaspardus Cochon du Puy, in Arce Maritimâ Rupifortensi Anatomes & Chirurgiæ Professor Regius.
M. Jacobus - Franciscus Vandermonde.
M. Jacobus - Albertus Hazon.
M. Claudius - Carolus de Jean.
M. David Vasse.
M. Andreas - Josephus Seron.
M. Thomas - Renatus - Gisnier.

Proponebat Parisiis, JOSEPHUS-MARIA-FRANCISCUS DE LA SONE, Carpentoracensis, Baccalaureus Medicus, A. R. S. H. 1741, à sextâ ad meridiem.

Typis QUILLAU, Universitatis & Facultatis Medicinæ Typographi.